HLAVNÍ BÁŇSKÁ ZÁCHRANNÁ STANICE OSTRAVA

ZÁCHRANÁŘ

Ročník XLVIII. 4. čtvrtletí 2011 Čtvrtletník BZS č. 4

Pietní akt k 30. výročí tragického výbuchu na dole Pluto

Každým rokem, již od roku 1982, vzpomínáme na katastrofu na dole Pluto II. Při této příležitosti jsou pořádány pietní vzpomínky na 65 horníků a báňských záchranářů, kteří zahynuli při výbuchu na dole Pluto v Louce u Litvínova. Vzhledem ke kulatému výročí byl letos pietní akt pořádán nejen u pomníku katastrofy v Litvínově, ale a i pomníčku v Louce u Litvínova. Jako obvykle byl vzpomínkový den zahájen turistickým a cyklistickým „Memoriálem Pluto", jehož cíl byl v kulturním domě v Louce. Zde se konala kulturní a osvětová část vzpomínek.

Spolek Severočeských havířů uspořádal v kulturním domě výstavku seznamující návštěvníky s historií dolu Pluto a průběhem vyšetřování neštěstí na dole. S pomoci důlních map, fotografií a zápisů z šetření neštěstí tam byla popsána situace v dole před výbuchem a po něm a také zdokumentována a popsána taktika a vedení postupu čet báňských záchranářů v jejich úsilí a snaze najít a zachránit případné přeživší.

Součástí výstavky byl také ve smyčce promítaný dokumentární film redaktorů ČT Johna a Klímy o šetření příčin a zavinění důlního neštěstí. Film sleduje chronologicky postup vyšetřování. Zároveň se snaží o zpochybnění správnosti šetření ukončeného v roce 1988 a o nové otevření vyšetřování případu. Autoři díla považují případ za nedostatečně vyšetřený a viníci tak dle jejich názoru zůstali nepotrestaní. Výstavka byla dne 19. 9. přemístěna do depozitáře Hornického muzea v Kopistech.

Po skončení pietního aktu u pomníku prošel průvod městem Litvínov.

Další část aktu v Louce zahájil vzdal poctu všem zahynulým havířům a záchranářům. Po jeho projevu byly k pomníku položeny květiny.

Následně byl organizován pochod horníků městem Litvínov a na jeho závěr se konal „Šachťák" k uctění památky zahynulých horníků a ošetření ran pivní mastí.

Na pietním aktu k obětem neštěstí na dole Pluto promluvil ředitel Dolu Centrum Ing. Pavel Lička V pozadí čestná stráž záchranářů a hornických spolků.

v místní kapli koncert pěveckého souboru „Zastaveníčko". Po koncertu se zúčastnění odebrali k pomníku neštěstí a po projevu starostky obce Louka uctili památku zahynulých havířů položením květin. Na závěr pietní vzpomínky byl v kapli uspořádán koncert kvarteta "Štveráček". Vzpomínkové akce pak pokračovaly v Litvínově, kde se shromažďovali lidé u pomníku již od 15 hodin. Přesně v 15:33 hod. v čase výbuchu zahájily pietní akt sirény zásahového vozidla HBZS Most. Předseda Spolku severočeských havířů přivítal účastníky shromáždění a ve svém projevu

Závěrem bych chtěl podotknout, že pietní akty byly dobře organizačně zajištěny, kulturní program byl zajímavý a vzpomínkových setkání se přes skutečnost, že od události uběhlo již 30 let a hornictví je v likvidaci, účastnil velký počet lidí, včetně zástupců řady hornických společností a spolků, měst, obcí i politických stran.

Památka zahynulých horníků a záchranářů je tedy stále živá a varující.

Jiří Pravda HBZS Most

Uplynulo 30 let od neštěstí na dole Pluto

Letos uplynulo již třicet let od jednoho z největších důlních neštěstí v novodobé hornické historii v Čechách. Třetího září roku 1981 v 15 hodin a 33 minut došlo na Dole Pluto II v Louce u Litvínova v Severočeském hnědouhelném revíru k výbuchu uhelného prachu a následnému požáru, při kterém přišlo o život 65 horníků, mezi nimi 15 báňských záchranářů. Zraněno bylo dalších 40 horníků. Výbuchem bylo zasaženo 5 km důlních chodeb a hmotné škody na důlním zařízení a přímé náklady na likvidaci následků havárie tehdy přesáhly 50 milionů Kčs.

S těžbou na dole Pluto bylo započato již v roce 1888. Důl dobýval hnědouhelnou sloj o průměrné mocnosti 24 až 30 metrů, dobývací metodou komorováním v lávkách na zával. Dobývací prostor dolu byl 804 ha. Dobývalo se zde kvalitní hnědé uhlí o výhřevnosti 18 MJ/kg, které bylo značně náchylné k samovznícení. Stejně jako všechny hlubinné doly SHD byl i důl Pluto v době tragédie zařazen do kategorie dolů s nebezpečím výbuchu uhelného prachu. Z pohledu výskytu metanu byl důl zařazen jako důl neplynující. Zneškodňování uhelného prachu bylo na dole prováděno, dle povolení OBÚ, smáčením vodou. Jako ochrana proti možnému přenosu výbuchu uhelného prachu zde byly použí-

Pokračování na straně 2

Uplynulo 30 let od neštěstí na dole Pluto

Pokračování ze strany 1

vány vodní protivýbuchové uzávěry. Průměrná roční těžba dolu se v sedmdesátých letech minulého století pohybovala okolo 780 tisíc tun uhlí. Důl Pluto patřil v době katastrofy k jednomu z nejmodernějších dolů v Severočeském revíru.

V době katastrofy bylo v provozu osm komorových porubů a pět ražeb. Na odpolední směnu sfáralo 91 horníků, 6 záchranářů ZBZS a 8 záchranářů HBZS Most. Do dolu tedy, ten osudný den sfáralo celkem 105 horníků. Záchranáři fárali s úkolem provést uzavření komory, kde byla v důsledku vzniklého záparu zjištěna zvýšená koncentrace kysličníku uhelnatého. V době vzniku havárie na závodě nebyly hlášeny žádné jiné mimořádné a rizikové děje, kromě již zmíněné a vcelku běžné situace na předmětném komorovém porubu, jejíž likvidace pokračovala po ranní směně.

Dne 3. září 1981 na odpolední směně v 15:33 hodin se ozval na povrchu dolu silný výbuch a nad těžní věží se objevil sloup zvířeného uhelného prachu asi 15 m vysoký. Po tomto prvním výbuchu následovaly ještě další tři těsně po sobě jdoucí výbuchy. Tyto výbuchy měly za následek katastrofální devastace a deformace výztuže hlavních těžebních chodeb, včetně rozvodu požární vody a elektrorozvodů. Poškozený byl také jámový nástavec výdušné jámy č. 5, takže hlavní ventilátor byl vyřazen z provozu a bylo tím přerušeno nucené větrání dolu. Současně bylo také přerušeno spojení povrchu s podzemím dolu. První pokus o odvolání osádky z dolu byl učiněn již necelou minutu po výbuchu, avšak bez úspěchu, neboť žádné spojení povrchu s dolem neexistovalo. V provozu zůstalo pouze telefonní spojení dispečinku s ohlubní těžní jámy Pluto II. Ihned byla povolána plná pohotovost báňských záchranářů z HBZS Most a rychlá služba lékařské první pomoci. V 15:43 byla obsazena jáma B strojníkem a signalistou. Bylo to jediné v této době možné spojení povrchu s hlubinou. Touto jámou se zachránili všichni, co neštěstí přežili a vedly přes ni první zásahy záchranářů.

V 15:56, přijela na postižený závod pohotovost HBZS Most o síle dvou čet, pod vedením směnového technika a tyto první dvě čety záchranářů sfáraly do dolu již 16:05, tj. 32 minut po výbuchu. Po těchto prvních dvou četách následovaly pak v rychlém sledu čety další. Již během prvního dne havárie bylo nasazeno celkem 31 čet, ve druhém dnu pak 37 čet a ve třetím 39 čet. Práce záchranných čet byla značně ztížena destrukcemi výztuže důlních děl, nahromaděným materiálem, místními závaly, otevřenými ohnisky lokálních požárů a vysokou teplotou. Důl byl bez umělého větrání. Zjištěné sekundární ohně bylo problematické likvidovat, neboť důlní požární vodovod nebylo možné pro značné poškození použít. Z těchto důvodů bylo 4. 9. v dopoledních hodinách vedoucím likvidace havárie rozhodnuto o prostorové uzavírce celé postižené oblasti.

Následné zmáhací a vyprošťovací práce pak byly provedeny v 19 etapách. Jednotlivé etapy těchto prací probíhaly jako plánované nehavarijní zásahy, schvalované OBÚ v Mostě. Poslední postižený byl z dolu vyproštěn 11. 12.1981 a poslední otvírková etapa se konala 9. 1.1982. O náročnosti a obtížnosti zmáhacích prací hovoří následující údaje. V průběhu měsíců září 1981 až leden 1982 bylo do akcí nasazeno 1298 záchranářů, kteří odpracovali 8 424 směn a oddýchali v dýchacích přístrojích 13 603 hodin.

Ke zjištění příčin a okolností vzniku tohoto důlního neštěstí byla ustanovena vládní komise pod vedením místopředsedy tehdejší vlády. Komise byla sestavena z odborníků z důlní praxe, státní báňské správy, orgánů činných v trestním řízení, vědecko-výzkumných ústavů a vysokých škol. Přesto se této komisi nepodařilo ze shromážděných podkladů jednoznačně zjistit příčinu tohoto obrovského neštěstí. Šlo především o možnost tvorby výbušných a hořlavých plynů, nahromadění výbušné směsi a její iniciaci, možnost přímého vznícení uhelného prachu vnějšími nebo vnitřními zdroji a možnost přenosu výbuchu uhelného prachu do dalších důlních děl a s účinky exploze na postižené pracovníky. Šetřením nebylo nikdy prokázáno jednoznačné porušení bezpečnostních předpisů, které by bylo v přímé příčinné souvislosti s havárií.

I když šetření nevyústilo nikdy do jednoznačného stanovení příčiny rozvíření uhelného prachu do výbušné koncentrace a zdroje jeho iniciace, lze důvodně předpokládat, že v prostoru uvedeného uzavíraného komorového porubu došlo k pilířové ráně (vybití tlaků horského masivu), jejímž důsledkem byl zvířen uhelný prach až do výbušné koncentrace. Současně mohlo dojít k obnažení záparu v uhelném pilíři a k velmi rychlému vznícení zapařeného uhlí a tím i ke vznícení rozvířeného uhelného prachu s další řetězovou reakcí dalších explozí.

Důl Pluto II se stal v roce 1983 součástí dolu Kohinoor II jako těžební úsek. V rámci útlumu těžby v revíru a regresivních opatření v oblasti hornictví v celém státě byl pak zavřen v roce 1995, a to po 107 letech své existence.

Pavel Pirunčík

Z jednání Štábu báňské záchranné služby

Podzimní jednání se uskutečnilo ve dnech 3. a 4. listopadu 2011 a jeho organizaci zajišťovala HBZS Praha. V úvodu uvítal účastníky jednání Ing. Zdeněk Osner, CSc., generální ředitel a předseda představenstva a.s. Energie stavební a báňská. Seznámil s vývojem společnosti, která vznikla v r. 1992 transformací státního podniku Výstavba kamenouhelných dolů Kladno na Energie Kladno, a.s. a od r. 2002 Energie stavební a báňská, a.s. V současné době zaměstnává 600 zaměstnanců a dosahuje ročního obratu cca 2 mld. Kč. Jako předseda představenstva Zaměstnavatelského svazu důlního a naftového průmyslu a Společenstva těžařů ČR prezentoval Ing. Zdeněk Osner, CSc. i současný stav prací na přípravě novely Horního zákona a na přípravě nové energetické koncepce. Zaměstnavatelský svaz a Společenstvo těžařů reprezentují hornickou podnikatelskou a zaměstnavatelskou veřejnost, obhajují zájmy svých členů, formulují a prosazují jejich cíle při jednání s orgány státní správy, s odborovými organizacemi, případně s jinými subjekty a institucemi. Sdružují 22 organizací s 33 300 zaměstnanci. Vydávají časopis Uhlí, rudy a geologický průzkum a podílejí se na vydávání Hornické ročenky.

HBZS Praha byla zřízena jako dceřiná společností a.s. Energie stavební a báňská v r. 2006. Cílem jejího zřízení bylo zajišťování báňské záchranné služby v organizacích provádějících činnost hornickým způsobem v podzemí a využití fortelu lidí po zrušení HBZS Kladno. Její činnost představil ředitel Ing. Petr Šarboch. Celkový počet záchranářů na HBZS Praha je 40 plus 3 externí lékaři. Ve stálé pohotovosti je 7 záchranářů. Zajišťuje báňskou záchrannou službu na 60 stavbách ve 21 organizacích. Provádí kontroly podzemních objektů o celkové délce více než 290 km. Největší zajišťovanou stavbou je trasa metra 5A a tunel Blanka. Ve vybavení je 20 ks dýchacích přístrojů BG 174 a 18 ks PSS 90. V obvodu působnosti je ZBZS Odolov s počtem 23 záchranářů.

Svěcení hornického praporu.

11. září 2011 v 10 hodin u příležitosti Mše svaté k narození Panny Marie a orlovské pouti byl požehnán Hornický prapor Klubu přátel hornického muzea v Ostravě.

Mši celebroval Monsinor Mgr. Rudolf Sikora, děkan Frýdecký za asistence Mgr. Martina Pastrňáka OCr. Děkan Karvinský a taktéž provedl svěcení hornického praporu KPHM v katolickém kostele v Orlové Narození Panny Marie.

Svěcení se zúčastnili kamarádi z KPHM: z Petřvaldu - Budin, Kochan, Ing. Janků, Markl, Salamon, Budinová, z Karviné - Ing. Kuba s chotí, z Ostravy – Ing. Minka, Ing. Grygárek, Bardoň, Konečný. Ve stejnokroji bylo 7 osob.

Při plně zaplněném kostele trvala mše 90 minut. Pro náš klub je toto svěcení historickou událostí a za tento počin a celou realizaci patří dík Karlu Budínovi a také tvůrci Otakaru Kochanovi. Vlajkonošem během svěcení byl Ing. Petr Janků.

Zapsal: Ing. Jaroslav Minka

KPHMO

vršek žerdě našeho praporu

prapor připraven k svěcení

KPHMO

Kameraman připraven

při Orlorské pouti slavnostní mše začala

synci jsou připraveni

KPHMO

naše místo v kostele před svěcením

zleva: stojící Bardoň, Budín, Janků, Grygárek, Kuba

Monsignor Mgr. Rudolf Sikora, děkan frýdecký promlouvá, asistuje Mgr. Martin Pastrnák, OCp., děkan karvinský

KPHMO

v kostele v Orlové Panny Marie 11. 9. 2011

před kostelem po vysvěcení praporu

KPHMO

pod kostelem pánové zleva
Minka, Kochan, Budín, Grygárek, Kubová, Kuba,
kameraman Bardoň

Kochan, Janků, Budín představují prapor
a
můžem jet do Chodova na 15. setkání hornických měst